

A Kúria

mint felülvizsgálati bíróság

v é g z é s e

Gfv.VII.30.312/2020/8.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Csőke Andrea előadó bíró

Dr. Bajnok István bíró

Az adós: adós¹

Az adós jogi képviselője: Palásthy és Társai Ügyvédi Iroda cím¹

A hitelező: hitelező¹

A hitelező jogi képviselője: Dr. Kathi Orsolya ügyvéd cím²

Az eljárás tárgya: felszámolási eljárás

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős végzés száma:

Szegedi Ítéltábla Fpkf.III.30.081/2020/4.

Az elsőfokú bíróság neve és a végzés száma:

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: a hitelező

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős végzést hatályában fenntartja.

Kötelezi a hitelezőt, hogy 15 napon belül fizessen meg az adósnak 127.000 (százhuszonhétezer) Ft felülvizsgálati eljárási költséget.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A hitelező mint megrendelő, és az adós mint vállalkozó között két szerződés jött létre, mind a két szerződésben megállapodtak abban, hogy a megrendelő által nyújtott szolgáltatásokra (elektromos áram, víz, csatorna, mobil WC használat) vonatkozóan a megrendelő számlát állíthat ki a vállalkozóval szemben, amelyet beszámítással egyenlítenek ki a vállalkozó számlájából történő levonás útján. A Szerződés1-ben abban állapodtak meg a felek, hogy a megrendelői szolgáltatások ellenértéke a nettó vállalkozói díj 1,5%-a, a Szerződés2 szerint a szolgáltatások ellenértéke a nettó vállalkozói díj 2%-a.

[2] A hitelező a megrendelői szolgáltatásokról a számlákat kibocsátotta, azokat az adósnak megküldte. A hitelező az időközi részelszámolások során az adós vele szembeni díjkövetelésébe a követeléseit nem számította be, az adós részszámláit beszámítási levonás nélkül kiegyenlítette. Az adós a megrendelői szolgáltatások ellenértékét tartalmazó számlákat nem vitatta, azonban fizetési kötelezettségének a számlákban szereplő határidő lejártával nem tett eleget.

[3] A hitelező 2019. augusztus 1-jén fizetési felszólításokat adott át az adós képviselőjének a 2018-2019-ben kiállított és esedékes számlákra hivatkozva, szerződések szerint megbontva a követelését. Az adós a hitelező által megadott végső határidő eltelte előtt a fizetési felszólításokban szereplő összeget nem fizette meg.

[4] A felszámolási eljárás tartama alatt (2020. február 20-án) a szerződéseket a hitelező felmondta. Állította, hogy az eljárásban érvényesítetten felül további követelései állnak fenn az adóssal szemben, amelyeket az adós vitatott, ezért azokra nem hivatkozott jelen eljárásban.

A hitelező kérelme, az adós ellenkérelme

[5] A hitelező 2019. augusztus 21-én benyújtott kérelmében kérte az adós fizetéseképtelenségének megállapítását a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 27. § (2) bekezdés a) pontjára hivatkozással, mert az adós a számlákon alapuló pénztartozását fizetési felszólítást követően sem fizette meg.

[6] Az adós kérte a kérelem elutasítását (helyesen az eljárás megszüntetését). Állította, a megrendelői szolgáltatások teljesítésében úgy állapodtak meg, hogy azok ellenértékét az alvállalkozó által kibocsátott részszámlák szerinti vállalkozói díjkövetelésbe beszámítják, így fogalmilag lehetetlen, hogy az adós fizetéseképtelenné vált volna, hiszen ezen számlák pénzügyi teljesítése nem pénzfizetéssel, hanem beszámítással történik. Hangsúlyozta, a felek képviselői szóban úgy állapodtak meg, hogy a végszámlában számolják majd el a megrendelői szolgáltatások ellenértékét, ennek kiállítására azonban épp a hitelező magatartása miatt nem került sor, mert nem hajlandó a teljesítési igazolást kiállítani.

[7] A hitelező az adós nyilatkozatára észrevételezte, hogy a hivatkozott szóbeli szerződésmódosítás semmis, a kikötött kötelező írásbeli alakiságnak az nem felelhet meg.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

[8] Az elsőfokú bíróság az adós fizetéseképtelenségét megállapította és felszámolását elrendelte. Álláspontja szerint a számlák vitatása időben nem történt meg.

[9] Az adós fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta és az eljárást soron kívül megszüntette.

[10] A végzés indokolásában kiemelte, hogy a vállalkozási szerződések végelszámolása még egyik szerződés esetében sem történt meg, kölcsönösen vitatott különböző jogcímű követelések állnak egymással szemben, melyek összege is tisztázásra szorul. Jelentőséget tulajdonított annak, hogy a felek a vállalkozási szerződéseikben kifejezetten kikötötték: a hitelezői mellékszolgáltatások ellenértéke a vállalkozónak járó díjba történő beszámítás útján kerül teljesítésre. A felek ezzel egymás között kötelezővé tették a teljesítés a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:49. § (1)-(2) bekezdés szerinti módját a megrendelői követelések kiegyenlítésére nézve. Ennek oka az volt, hogy a vállalkozási szerződéstől nem elkülönült, önálló megrendelői igényekről van szó, hanem ezek elszámolása szorosan kötődik a vállalkozói díjszámlához. Ezt jelzi a vállalkozói díj százalékos arányában, átalány jelleggel meghatározott ellenérték is.

[11] A szerződések rögzítik, hogy külön pénzügyi elszámolást nem igénylő beszámítás történik annak ellenére, hogy a hitelezői szolgáltatások külön számlázására sor kerül. Ez a megrendelői szolgáltatás a szerződés folytán beszámítás útján érvényesíthető, ezáltal szorosan kötődik a vállalkozói díjszámlához. Az ítélet tábla a szerződés értelmezése folytán arra az álláspontra helyezkedett, hogy e követelések – a számlázás ténye ellenére, illetve az ott feltüntetett határidőktől függetlenül – önálló követelésnek nem tekinthetők, azok úgy nem érvényesíthetők, hogy effektív pénzfizetést követeljen a megrendelő, függetlenül a vállalkozói díjfizetési kötelezettség fennállásától. Hangsúlyozta, hogy nem elkülönült pénzügyi elszámolású követelések a hitelezői igények, hanem az adós vállalkozónak járó díjába történő beszámítás útján, azt csökkentő elszámolási tételnek kell tekinteni, mely része a komplex elszámolásnak. Ezek nem ragadhatók ki a vállalkozási szerződések komplex elszámolásából, ahogyan a pótmunka, többletmunka vagy a kötbérkövetelés elszámolása sem. A hitelező számlázott követeléseinek teljesítése közvetlen pénzfizetés útján csak akkor lenne számon kérhető, ha a vállalkozónak már bizonyosan nem állna fenn olyan, vállalkozási szerződésből eredő díjigénye, melybe történő beszámítással a hitelező a követelését érvényesíthetné.

[12] Az adós azzal védekezett, hogy még jelentős összegű díj követelése van, melyet nem tudott érvényesíteni. Amennyiben ez helytálló, úgy a hitelezői szolgáltatások ellenértékének beszámítás útján történő érvényesítése a jövőben válik lehetségessé. Ez esetben a felszámolási kérelem jogalapjához tartozó törvényi tényállási elemek közül az esedékessé válás követelménye a felszámolási kérelem alapjául szolgáló követelések tekintetében még nem következett be. A hitelező maga is 95 %-os elszámolási szintet jelölt meg a Szerződés 1. esetében, emellett mindkét szerződés vonatkozásában kötbérigény érvényesítését helyezte kilátásba. Mindebből az ítélet tábla arra a következtetésre jutott, hogy a felek közötti elszámolás nem zárult le.

[13] A vállalkozói díjviták jellemzően komplex elszámolást igényelnek abban az esetben is, ha a vállalkozói teljesítés nem szerződésszerű, a teljesítés folyamata megszakad. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a felek közötti jogviszony lezárult volna, hiszen kölcsönösen vitatott követelések állnak egymással szemben, melyek teljeskörű, komplex elszámolása még nem történt meg a felek között, mindkét szerződés vonatkozásában a jogvita még fennáll. A felmondással megszüntetett vállalkozási szerződések teljeskörű elszámolásából nem ragadható ki egy elem arra hivatkozással, hogy az már esedékessé vált, így nem különíthető el a megrendelői mellékszolgáltatásokkal kapcsolatos követelés sem. Erre nem ad lehetőséget a felek által szabályozott elszámolási mód sem, mely a beszámítással történt teljesítést írja elő. E követeléseket a felek a szerződésben kifejezetten a vállalkozói díj elszámolásához kötötték, érvényesítésük a vállalkozói díjigénnyel szemben beszámítás útján lehetséges, azaz nem tekinthető önállóan érvényesíthető lejárt követelésnek a hitelezői mellékszolgáltatások ellenértéke. A végelszámolás egyik szerződés kapcsán sem történt meg, a megrendelői követelések tehát a függő jogi helyzetre tekintettel még önálló követelésként nem váltak érvényesíthetővé. Pénzkövetelésként csak akkor érvényesíthető, ha beszámításra már – a kivitelezővel szembeni tartozás hiányában – nem kerülhet sor.

[14] Hangsúlyozta, hogy ez az elszámolási konstrukció kifejezetten a felek között megkötött egyedi szerződési szabályokon alapul. E körben nem a Cstv. 27. § (5) bekezdés szerinti beszámítási szabályok érvényesülnek, az ott írt törvényi feltételek az adósi vitatás eltérő tartalma miatt nem irányadók. Az adós arra hivatkozott ugyanis, hogy a megrendelő

beszámítása még nem következhetett be végleges elszámolás hiányában. A hitelezői mellékszolgáltatások ellenértékének jövőbeni követelhetőségét sem vonta az adós kétségbe, kizárólag az egyedi beszámítási szabályok miatti önálló pénzkövetelés szerinti esedékessé válást vitatta.

[15] Megjegyezte az ítéletábra, hogy a hitelezőnek kellett volna az aktuális adósi részszámlákkal szemben a beszámítást elvégeznie. Ennek elmulasztása folytán a saját számláin rögzített határidők eltelte nem jelenti automatikusan azt, hogy a megrendelői mellékszolgáltatásokkal kapcsolatos követelések önálló pénzbeli megfizetése esedékessé vált.

Felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[16] A hitelező felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen kérte a jogerős végzés hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság végzésének helybenhagyását. Másodlagosan kérte a jogerős végzés hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását.

[17] Állította a Ptk. 6:1. § (1) bekezdésének, 6:42. §-ának, 6:130. § (1) bekezdésének, 6:245. § (3) bekezdésének, a Cstv. 27. § (1) és (2) bekezdésének és a Kúria 4/2013 PJE jogegységi határozatának a megsértését.

[18] A felülvizsgálati kérelem indokolásában kifejtette, az ítéletábra helytelenül vont le következtetést abból, hogy a tárgyi számlatartozást a hitelező nem beszámítás útján érvényesítette. A megrendelői szolgáltatások körében a felek havi teljesítésben állapodtak meg, az ellenszolgáltatás tehát havonta vált esedékessé. Ennek megfelelően állította ki a hitelező a teljesítésigazolást, melyben megjelölték, hogy mekkora összegű számla kiállítására jogosult megrendelői szolgáltatás jogcímén, melyet az adós elismert. Ezt követően kiállította a hitelező a számláját – ahogy korábban is tette –, azonban a felszámolás tárgyává tett számlák nem kerültek kifizetésre.

[19] Hangsúlyozta, hogy a beszámítás a pénzügyi teljesítés módja, ettől függetlenül a havi időszakos szolgáltatás ellenszolgáltatásának esedékessége az adott havi teljesítést követően azonnal bekövetkezik, így esedékessé válik a szolgáltatás díjának a megfizetése [Ptk. 6:245. § (3) bekezdés].

[20] A szerződés komplex vizsgálata nem azt jelenti, hogy a hitelező a szerződéses jogviszonyból fakadó lejárt és nem vitatott követelését ne érvényesíthetné felszámolási eljárásban. Állította, hogy a végelszámolásra az adós miatt nem került sor, a hitelező az adósnak a szerződés alapján járó díjait kifizette, nehezen értelmezhető, hogy az ítéletábra miért köti a lejárt követelések érvényesítését egy olyan jövőbeli eseményhez, amelynek bekövetkezésére nincs reális esély, mert tényleges végelszámolásra az adós szándékos magatartása miatt feltehetően nem fog sor kerülni.

[21] Ha egy hitelezőnek több jogcímen áll fenn követelése az adóssal szemben, és ezek között van olyan, amelyet az adós vitatott, illetve van olyan, amelyet nem, akkor a hitelező

maga döntheti el, hogy a nem vitatott lejárt tartozást elévülési időn belül mikor és milyen jogi úton érvényesíti. A hitelezőnek az adós tartozását nem kell együttesen kezelnie és a szerződés lezárásakor együttesen elszámolnia, az ítéletábra ezt nem indokolta semmilyen jogszabályhellyel.

[22] Az esedékességet a szolgáltatás teljesítésének ténye határozza meg és nem a beszámítás. Amennyiben a tartozás teljesítése a szerződésben rögzített beszámítás útján nem lehetséges, úgy a Ptk. rendelkezései az irányadóak, tehát az adósnak a Ptk. 6:42. § alapján átutalással kell teljesítenie. A teljesítési határidő tekintetében hivatkozott a Ptk. 6:130. §-ára.

[23] Álláspontja szerint a jogerős végzés sérti a Ptk. 6:1. § (1) bekezdését, mivel a hitelező teljesített az adós részére, azonban a bíróság a követelésétől fosztotta meg azzal, hogy az indokolás szerint az nem vált esedékessé.

[24] Hangsúlyozta, hogy a hitelező követelése önálló, az nem tehető függővé az adós követelésétől [Cstv. 27. § (1)-(2) bekezdés, 4/2013.PJE].

[25] Az adós kérte a jogerős végzés hatályában való fenntartását. Hangsúlyozta, hogy a hitelező követelése nem önálló követelés, elszámolásuk szorosan kötődik a vállalkozói díjelszámoláshoz. A megrendelő által az adós részére nyújtott szolgáltatások ellenértéke is az adós mint vállalkozót megillető vállalkozói díjhoz volt viszonyítva. A hitelező tudta volna érvényesíteni beszámítással az igényét, s mivel a felek beszámításban állapodtak meg, nem kérheti az összegek átutalását, így fogalmilag kizárt az adós vonatkozásában a fizetéseképtelenségre hivatkozni.

A Kúria döntése és jogi indokai

[26] A Kúria a jogerős végzést a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 423. § (1)-(2) bekezdésében meghatározott keretek között vizsgálta.

[27] A felülvizsgálati eljárásban eldöntendő jogkérdés az volt, helytálló-e a másodfokú bíróság azon álláspontja, hogy a felek közti még fennálló, összetett vállalkozási szerződés esetében – a szerződés sajátos tartalmára figyelemmel – nem emelhető ki egy-egy elem a felek jogviszonyából, s ennek meg nem fizetésére hivatkozással nem kezdeményezhető megalapozottan a felszámolási eljárás.

[28] A Kúria teljes mértékben egyetért ezzel az állásponttal. Az eljárás adataiból kitűnően a felek abban állapodtak meg, hogy az adós számlájával szemben a hitelező számlát bocsáthat ki az adósi számlában megjelenő nettó vállalkozói díj meghatározott százalékában és ennek a teljesítése beszámítással történik, azaz az adós esedékes részsámláját csökkentik ezen összeggel is.

[29] A hitelező által becsatolt Teljesítés Igazolási Jegyzőkönyvek vagy külön részletezik az adós tárgyhavi teljesítését pozitív összegként, a visszatartást (teljesítési biztosíték 10%)

negatív összegként (azaz levonás), valamint a megrendelői szolgáltatást, amely szintén negatív összegként van feltüntetve; vagy az adós teljesítése mellett tartalmazzák a megrendelő által levonható – érvényesíthető – összeget.

[30] Nyilvánvalóan, ameddig a szerződő felek kapcsolata megfelelő, fel sem merül, hogy az adós bármilyen módon kifogásolja, hogy a hitelező nem a szerződésnek megfelelően jár el, azaz a számláját ugyan kiállítja, de az ott feltüntetett összeget nem számítja be a vállalkozói díjba. Az adós védekezésében azt adta elő, a felek szóban abban állapodtak meg, hogy majd a végszámlából kerül levonásra a hitelező szolgáltatásának az értéke. Jóllehet a hitelező tiltakozott a szóbeli megállapodás figyelembe vétele ellen, a tényekből arra a következtetésre lehetett jutni, hogy maga a hitelező is tartotta magát ehhez a megállapodáshoz, egyébként nem értelmezhető az a magatartása, hogy évekig csak kiállította a számlákat, de azokat a folyamatosan keletkező adósi követelésekkel nem állította szembe, azokat nem számította be. Csak akkor kívánta ezeket érvényesíteni a felszámolási eljárás segítségével, amikor a felek közötti jogviszony megromlott.

[31] A Kúria álláspontja szerint helytállóan ítélte meg az ítéletábra a rendelkezésre álló bizonyítékokat, és helytálló következtetésre jutott, mely szerint a felek közötti összetett vállalkozói jogviszony lezárása nélkül – azaz a még fennálló szerződéses kapcsolat alapján – a hitelező a szerződésből eredő egyes követeléseire hivatkozással nem kezdeményezheti a felszámolási eljárás lefolytatását.

[32] Nem vitásan az adós tudott a tartozásáról a hitelező felé, hiszen a számlákat megkapta, de nem számíthatott arra – a felek közötti szerződés rendelkezéseire és a le nem zárt jogviszonyokra tekintettel –, hogy a hitelező ezen tartozásokra hivatkozással fizetési felszólítást ad át a részére, melynek átvételét követően már nincs lehetősége sem a követelés bármilyen vitatására.

[33] Egyetért a Kúria a hitelezővel abban, hogy ha egy hitelezőnek több jogcímen áll fenn követelése az adóssal szemben, akkor a hitelező maga döntheti el, hogy a nem vitatott lejárt tartozást elévülési időn belül mikor és milyen jogi úton érvényesíti. Az adott esetben azonban a fizetési felszólítás átadásakor még fennálló felek közötti szerződésből következően nem választhatók külön az egyes követelések, különösen úgy, hogy a hitelező sem a szerződésben foglaltaknak megfelelően járt el követelésének érvényesítése során.

[34] A Kúria tehát az adott szerződéses kapcsolat speciális tartalmára figyelemmel egyetért a jogerős végzésben kifejtett jogi állásponttal.

[35] A Kúria hangsúlyozza, hogy téved a hitelező, amikor a követelésétől való megfosztást állította a felszámolási eljárás megszüntetése jogkövetkezményeként. A felszámolási eljárásban a bíróság ugyanis nem a követelés fennállásáról vagy annak az érvényesítéséről határoz, hanem arról, hogy a hitelező által állított és bizonyított tények alapján megállapítható-e az adós fizetéseképtelensége. Nyilvánvalóan, ha az adós nem akarja felszámolásának a megindítását, akkor törekszik a hitelezővel való megállapodásra, a tartozás kielégítésére, és ezzel az eljárás megszüntetésére. A felszámolási eljárás kezdeményezésének azonban ez nem célja, csak következménye lehet. Nincs elzárva tehát a hitelező az egyéb peres vagy nemperes jogi úttól az állított követelése érvényesítése érdekében.

[36] A felülvizsgálati kérelemben megjelölt anyagi jogi szabályok és a hivatkozott jogegységi határozat megsértése az ügyben az ismertetettekből következően nem merülhetett fel.

[37] A kifejtettetekre tekintettel a Kúria a jogerős végzést a Pp. 424. § (1) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.

Záró rész

[38] A hitelező felülvizsgálati kérelme alaptalan volt, ezért a Pp. 405. § (1) bekezdése és 364. §-a folytán alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az adós jogi képviselte folytán felmerült költséget. Az adós jogi képviselője csatolta az adóssal kötött megbízási szerződését, mely alapján 100.000 Ft+ÁFA összegben állapodtak meg a felülvizsgálati eljárásban való képviselet vonatkozásában. A Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2.§ (1) bekezdés a) pontja alapján felszámított ügyvédi munkadíjat nem találta eltúlzottnak.

[39] A Kúria tárgyaláson kívül hozta meg határozatát.

Budapest, 2021. január 26.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Csőke Andrea s.k. előadó bíró, Dr. Bajnok István s.k. bíró